

HELENA SZMUNESS

ur. 1948; Kemerowo, Rosja

Miejsce i czas wydarzeń	Lublin, PRL
Słowa kluczowe	projekt "Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów", relacje polsko-żydowskie, Marzec 1968, życie codzienne, antysemityzm

Pożegnanie w SPATiF-ie przed wyjazdem w 1968 r.

No i tuż przed swoim wyjazdem pomyślałam sobie, że ja jednak muszę się pojawić z powrotem w Norze. Muszę się pojawić. Nie mogło być tak, że ja zostałam stamtąd wykopana. Więc poszłam znowu z Moniką. Najpierw nie chciano mnie wpuścić, szatniarz powiedział, że jest nakaz, aby mnie nie wpuścić, bo ja powiedziałam do jakiegoś aktora „Ty polska świnio”. Nieprawda, kompletnie wymyślone. Ja powiedziałam: „To proszę mnie wynieść siłą, bo ja tu wchodzę” i weszłam. I siedzi grono moich różnych kumpi serdecznych, w tym taki aktor, który był wówczas w Teatrze Osterwy, norwidowski bardzo utalentowany aktor, który się nazywał Andrzej Gwiazdeczka. I Andrzej Gwiazdeczka sadza mnie koło siebie, wyciąga dwa tomy jakichś wydawnictw teatralnych i mówi: „Słuchaj, to jest prezent dla ciebie na drogę. My będziemy czekać na ciebie. Ty tu wrócisz. Ja chcę, żebyś wróciła wtedy, kiedy będziemy ci mogli spojrzeć w oczy.” Co dla mnie to znaczyło wtedy, to ja nie jestem w stanie powiedzieć. Ja byłam im tak wdzięczna za takie słowa od serca.

Parę lat później Andrzej Gwiazdeczka wylądował w teatrze Filipskiego. Ryszard Filipski, teatr się nazywał Eref. I to był najbardziej faszystowski teatr, jaki można sobie wyobrazić. To była ta frakcja moczarowska narodowa. Andrzej Gwiazdeczka wylądował w tym. Ale wtedy w sierpniu [19]68 roku on powiedział: „Wracaj wtedy, kiedy będziemy ci mogli spojrzeć w oczy.” Dla mnie to bardzo dużo znaczyło, co on powiedział. Ale jednak ta przygoda była potworna, w tej Norze. To nie da się ukryć. Ja to bardzo przeżyłam.

Data i miejsce nagrania	2013-05-13, Londyn
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Aleksandra Bańkowska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"